



บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันผู้คนส่วนใหญ่ต่างก็ตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่รายงานผ่านสื่อสารมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การรายงานข่าวประจำวันที่ต้องรวดเร็วทันเหตุการณ์ สำนักข่าวทั้งในและต่างประเทศต่างก็ต้องแข่งขันทั้งกับเวลาและคู่แข่งอย่างเต็มที่ เพื่อตอบสนองกับความต้องการของประชาชน ผู้สื่อข่าวจึงต้องรับภาระหนักมากมาย อาทิ การกำหนดประเด็นข่าว การสัมภาษณ์แหล่งข่าว และเขียนบทข่าว รวมไปถึงการเกาะติดสถานการณ์ที่ได้รับมอบหมายอย่างใกล้ชิด นักข่าวจึงเป็นบุคคลสำคัญที่ทำหน้าที่กำหนดคุณค่าของสื่อ ข่าวที่จะส่งผ่านไปยังประชาชนจะมีคุณภาพหรือไม่นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถและจริยธรรมของผู้รายงานข่าว ทั้งนี้ หลักในการทำงานข่าวที่ผู้ปฏิบัติงานข่าวยึดถือกันเป็นส่วนใหญ่ก็คือ ความเป็นกลาง เป็นอิสระจากทุกฝ่าย เพื่อรายงานความจริงอันถูกถ่วงแก่ประชาชนให้มากที่สุด

อย่างไรก็ตาม ในยุคทุนนิยมเสรีนี้ ผู้คนส่วนใหญ่มักใช้เรื่องของการซื้อขายทำกำไรมาเป็นตัวกำหนดคุณค่าในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมไม่ว่าแม้แต่วงการสื่อสารมวลชน สื่อต่าง ๆ จะสามารถดำเนินการต่อไปได้ก็ต้องอาศัยการสนับสนุนจากเจ้าของสินค้าผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ในรูปของการโฆษณา แต่สิ่งที่น่าวิตกก็คือ รูปแบบความสัมพันธ์ของการแลกเปลี่ยนกันอย่างเปิดเผยได้เปลี่ยนแปลงไป เพราะประสิทธิภาพอันทรงอิทธิพลของสื่อสารมวลชน ทำให้ข่าวถูกใช้เป็นช่องทางในการส่งเสริมภาพลักษณ์อันดีของบุคคลและองค์กรกลุ่มต่าง ๆ ข่าวกลายเป็นการโฆษณาทางอ้อมที่มีความสมจริงและเป็นธรรมชาติมากกว่าการโฆษณาโดยตรงที่มุ่งขายสินค้าและบริการเป็นหลัก แผนการประชาสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบถูกสร้างสรรค์ขึ้นและเข้าร่วมกำหนดประเด็นในการรายงานข่าวให้แก่ นักข่าว รวมทั้งการพยายามสร้างความสัมพันธ์อันดีอย่างต่อเนื่องกับนักข่าว เพื่อให้ข่าวของผู้ที่ต้องการประชาสัมพันธ์ตนเองได้รับการเผยแพร่

นอกจากนี้ ผู้สื่อข่าวเองก็ต้องการสร้างความสนิทสนมกับแหล่งข่าวเช่นกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกสำหรับการรายงานข้อเท็จจริงไปสู่ประชาชน ในการสร้างความสัมพันธ์ตามแบบที่นิยมกันในธรรมเนียมประเพณีไทยนั้น มักมีการใช้ของขวัญของที่ระลึกมาเป็นสะพานเชื่อมสำหรับสร้างความรู้สึกที่ดีต่อกัน ผลประโยชน์หลากหลายรูปแบบจะถูกนำเสนอแก่ผู้สื่อข่าว อาจเป็นเพียงของที่ระลึกในงานเปิดตัวสินค้า หรือ ของขวัญตามเทศกาลที่มีมูลค่าไม่มากนัก เช่น ปากกา และ เลื่อยขีด ตลอดไปจนถึงการให้สิ่งของมีค่าหรือแม้กระทั่งเงินในรูปแบบต่าง ๆ แก่

ผู้สื่อข่าว ทั้งหมดนี้ก็เพื่อสร้างความสนิทสนม มิตรภาพอันดีระหว่างกัน จนอาจกลายเป็นความเกรงใจกันทั้งในระยะสั้นและระยะยาว การให้ผลประโยชน์กันนี้อาจเกินเลยถึงขั้นติดสินบนให้ผู้สื่อข่าวเขียนข่าวตามที่แหล่งข่าวต้องการ ผู้สื่อข่าวก็เป็นเพียงมนุษย์ธรรมดาที่ยังคงมีกิเลสและอาจหลงไปกับผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่มีผู้นำมาเสนอให้ ทั้งนี้ ในบางกรณีก็กลับกลายเป็นว่าผู้สื่อข่าวเป็นฝ่ายเรียกร้องผลประโยชน์จากแหล่งข่าวเสียเอง เพราะคิดว่าตนเองเป็นผู้มีอำนาจ สามารถให้คุณให้โทษกับใครก็ได้ แต่โดยทั่วไปแล้ว ผู้สื่อข่าวที่มีจริยธรรมมักเกิดความขัดแย้งในตัวเองเมื่อต้องชั่งน้ำหนักระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์ส่วนรวมในการทำหน้าที่อันทรงเกียรติต่อการรายงานความเป็นไปในสังคมให้แก่ประชาชน

สุรวิชัย วีรจรรยา (2542 : 89) ได้เขียนบทความกระตุ้นเตือนถึงความพอดีของความสัมพันธ์ของนักข่าวและนักการเมืองเอาไว้ว่า *“น่าตระหนกกว่า ปัจจุบันสื่อมวลชนมีวุฒิภาวะหรือเข้าใจบทบาทของตนเองหรือไม่ สื่อมวลชนบางคนเมื่อเข้าไปใกล้ชิดกับนักการเมืองก็คิดว่าตนเองมีความสำคัญ หลงตัวเอง หากรู้ไม่ว่า ที่นักการเมืองเขาให้ความสำคัญกับตนเองนั้นเพราะเขาหวังพึ่งพิงใช้เป็นเครื่องมือ บางคนเมื่อใกล้ชิดกับนักการเมืองมาก ๆ ก็หลงลืมหน้าที่ของตัวเอง กลายเป็นสมาชิกพรรคคอยปกป้องผลประโยชน์ของพรรค เมื่อศรัทธามากเข้าก็ขาดความเป็นกลางในวิชาชีพให้นำนักข่าวด้านใดด้านหนึ่งอย่างจงใจ”*

นอกจากนี้ ยังมีกรณีของ “มิสเตอร์ข้าง” นักข่าวผู้หนึ่งที่มีความสนิทสนมเป็นพิเศษกับนักการเมือง โดยในช่วงปลายเดือนมกราคม 2542 หนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งเปิดเผยบัญชีรายจ่ายของนายสุวิจน์ ลิปตพัลลภ เลขาธิการพรรคชาติพัฒนา พบว่า มีค่าใช้จ่ายจำนวนไม่น้อยหมดไปกับการดูแลสื่อมวลชน ทั้งการเลี้ยงอาหาร และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจ่ายเงินค่าจอรถยนต์ให้แก่ “มิสเตอร์ข้าง” เป็นจำนวนถึง 150,000 บาท “มิสเตอร์ข้าง” ปฏิเสธข้อกล่าวหา โดยบอกว่า เป็นการใส่ร้ายจากผู้สื่อข่าวจากสำนักพิมพ์อื่นที่เป็นคู่แข่ง และอ้างว่า ได้ขอให้นักการเมืองจอร์รถให้เพื่อจะได้รับรถเร็วขึ้นเท่านั้น ส่วนเงินที่จ่ายไปเป็นของตัวเอง เหตุการณ์นี้ได้ก่อให้เกิดการตื่นตัวในหมู่ผู้สื่อข่าวด้วยกัน มีการวิพากษ์วิจารณ์กันไปต่าง ๆ นานา และผู้สื่อข่าวต่างก็ระมัดระวังตัวมากขึ้นในการสร้างความสัมพันธ์กับแหล่งข่าว

ผู้สื่อข่าวประจำทำเนียบรัฐบาลจำนวน 68 คน ได้เข้าชื่อร้องเรียนสภากาชาด หนังสือพิมพ์แห่งชาติให้ตรวจสอบเรื่องนี้ หลังจากมีการพิจารณากันนานกว่า 3 เดือน ผลการพิจารณาก็ระบุว่า “มิสเตอร์ข้าง” ทำผิดจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ข้อ 21 คือ *“ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ต้องไม่เอวค้ำหรืออาศัยตำแหน่งหน้าที่ เพื่อเรียกร้องสิทธิหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่ไม่ชอบธรรม”* และให้สำนักพิมพ์ต้นสังกัดพิจารณาลงโทษตามเหมาะสม แต่ “มิสเตอร์ข้าง” ก็ได้ลาออกไปก่อนหน้านี้อแล้ว และย้ายไปอยู่สำนักพิมพ์อื่น (กรุงเทพธุรกิจ, 17 เมษายน 2542: 2)

แม้ “มิสเตอร์ซัง” จะถูกตัดสินว่ามีความผิดในภายหลัง แต่จากคำให้การในตอนต้นนั้น “มิสเตอร์ซัง” ไม่ได้มองว่าตนเองกำลังทำผิดจริยธรรม กลับคิดว่า เป็นการขอความช่วยเหลือจากนักการเมืองในฐานะผู้ที่รู้จักคุ้นเคยกันมากกว่าการเป็นแหล่งข่าว อาจกล่าวได้ว่า มุมมองที่สภากาหนดฟ้องพิมพ์แห่งชาติ และที่ “มิสเตอร์ซัง” ใช้ตัดสินปัญหานี้แตกต่างกัน

อย่างไรก็ดี การตัดสินใจของผู้สื่อข่าวในเรื่องผลประโยชน์ย่อมไม่ใช่การตัดสินใจที่เป็นเรื่องส่วนตัว แต่เป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อสังคม ดังนั้น การตัดสินใจของผู้สื่อข่าว จึงเป็นการตัดสินใจที่ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานทางจริยธรรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การตัดสินใจเชิงจริยธรรมภายใต้สภาวะการณที่จำกัดในเรื่องของการทำงานที่ต้องแข่งขันทั้งกับเวลาและคู่แข่งจากสำนักข่าวอื่น ๆ จึงทำให้เกิดเป็นประเด็นขัดแย้งทางผลประโยชน์และเป็นเรื่องยากในทางปฏิบัติว่า จุดกึ่งกลางของความพอดีของมูลค่าของสิ่งของที่จจะรับ หรือ ความสนิทสนมที่พึงมีต่อกันควรจะมิชอบเขตอย่างไร ตลอดไปจนถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น คือ อิทธิพลของความเกรงใจที่อาจมีผลต่อเนื้อหาข่าวที่จะนำเสนอ นอกจากนี้ ผู้สื่อข่าวแต่ละคนก็ย่อมมีความคิดเห็นแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากปัจจัยหรือหลักเกณฑ์ที่จะนำมาใช้เป็นบรรทัดฐานของการตัดสินใจก็ย่อมแตกต่างกันตามไปด้วย

สุกัญญา สุตบรรทัด (2542) เสนอว่า จริยธรรมในนักสื่อสารมวลชนก็คือ การคิดและสำนึกของแต่ละบุคคลในการที่พิจารณาตัดสินด้วยตัวเองว่า สิ่งใดถูกสิ่งใดผิด โดยต้องอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลและประสบการณ์ ทั้งนี้ ไม่มีการตัดสินใจใดที่ตายตัว และการตัดสินใจของแต่ละคนในเรื่องเดียวกันไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน แต่ต้องโปร่งใสและสามารถอธิบายได้

มุมมองที่มีต่อความดีงามความถูกต้องในเรื่องการทำหน้าที่ของผู้สื่อข่าวและผลประโยชน์นี้ มีผู้ให้ความคิดเห็นต่างกันออกไปมากมาย สุทธิชัย หยุ่น (2542 : 2) ได้ให้ทรรศนะเรื่องอิสระและจริยธรรมของผู้สื่อข่าว เมื่อคราวที่เกิดปัญหาในการบริหารสถานีโทรทัศน์ไอทีวีว่า

“คนข่าวทำข่าวว่านักการเมือง ข้าราชการหรือนักธุรกิจใช้อภิสิทธิ์อื่นไม่บังควรสังคมไม่พึงจะต้องยอมรับเปิดโปงความเลวร้ายของผู้อื่น เรียกร้องความโปร่งใสจากสังคมและเรียกร้องสิทธิที่จะตรวจสอบความประพฤติของผู้อื่นได้ คนข่าวคนเดียวกันนั้นก็จะต้องถูกตรวจสอบได้เหมือนกัน ไม่เพียงแต่คนข่าว จะต้องมิจริยธรรมเท่านั้น แต่สังคมยังคาดหวังว่ามาตรฐานจริยธรรมของคนข่าวจะต้องสูงกว่าคนอื่นทั่วไปด้วย เพราะคนข่าวมีสิทธิในการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร และนำเสนอข่าวคราวมากกว่าชาวบ้านธรรมดา”

นอกจากนี้ ในช่วงที่เศรษฐกิจขยายตัว ก่อนที่บริษัทผู้ประกอบการจะจดทะเบียนซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มักนำหุ้นของบริษัทของตนมาเสนอขายให้แก่นักข่าว

ในราคาถูกเป็นการส่วนตัว โดยไม่ผ่านการจองซื้อเหมือนประชาชนทั่วไป และอาจนำไปขายทำกำไรทันทีที่หุ้นของบริษัทเข้าตลาดหลักทรัพย์ฯ

ปราโมทย์ ฝ่ายอุประ นายกสสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทยให้ความเห็นในเรื่องนี้ว่า "หุ้นราคาอินเดอร์ไรต์เขาก็ขายให้ชาวบ้านเหมือนกัน เพียงแต่เราได้ขึ้นมา เราจะผิดได้อย่างไร เขาให้คุณมานี้แสดงว่าต้องมีเยื่อใยแล้ว มองว่าเป็นการรับได้ ไปแถลงข่าวเดี๋ยวก็แจกปากกาบ้าง นาฬิกาบ้าง เสื้อบ้าง ก็มีเยื่อใยและเป็นเรื่องปกติเล็ก ๆ น้อย ๆ ไปแล้ว ในความคิดเห็นของผม เราไม่ได้ไปรีดไถใคร สิ่งที่เขาให้มาเล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นประเพณีเท่านั้น อยู่ที่ใจเรา อยู่ที่ที่เราไม่ได้เป็นทาสรับใช้ใคร"

ส่วนความเห็นของเทพชัย หย่อง กลับแย้งไปอีกทาง "ไม่ต้องตีความเลยว่า การรับหุ้นของนักข่าวเป็นเรื่องที่ผิดจรรยาบรรณเป็นเรื่องของการรับสินบนอย่างแน่นอน เพียงแต่ว่าแปรสภาพจากเงินมาเป็น 'หุ้น' เท่านั้น 'ใบหุ้น' ก็คือ 'เงิน' ดี ๆ นี้เอง ผมคิดว่าคนที่อยู่ในวงการที่มีหลักการต้องปฏิเสธ ต้องไม่ยอมรับ เพราะว่าการไปรับเงินหรือรับค่าตอบแทนในรูปแบบไหน ๆ ก็ตาม ละเมิดหลักการของจรรยาบรรณอย่างชัดเจนโดยไม่ต้องมีคำถามเลย เพราะคุณเป็นหนี้บุญคุณแล้วนี่ ถ้าทำอย่างนี้ได้ คุณก็ไปต่อว่านักการเมืองว่าเขา 'กินตามน้ำ' นักการเมือง 'คอร์รัปชั่น' นักหนังสือพิมพ์ทำอย่างนี้ไม่กินตามน้ำหรือ..." (บุญเลิศ ช้างใหญ่, 2539: 163)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของผู้ปฏิบัติงานข่าวทั้ง 2 แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ปราโมทย์มองในแง่ของความสนิทสนมกับแหล่งข่าว ส่วนเทพชัยใช้กรอบทางวิชาชีพเป็นตัวตัดสินใจ ประเด็นเรื่องข้อขัดแย้งทางผลประโยชน์ในวิชาชีพนี้เป็นสิ่งที่ถกเถียงกันมาช้านาน แต่ก็ไม่อาจหาข้อยุติที่ชัดเจนได้

ตัวอย่างที่หยิบยกมานำเสนอส่วนใหญ่เป็นมุมมองจากนักหนังสือพิมพ์ เป็นที่น่าสังเกตว่า การศึกษาถึงการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของผู้ปฏิบัติงานข่าวโทรทัศน์ในประเด็นขัดแย้งทางผลประโยชน์นั้น ยังไม่เคยมีการศึกษาอย่างชัดเจนมาก่อน ทั้ง ๆ ที่ข่าวโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อผู้รับสารในวงกว้างด้วยมิติการนำเสนอทั้งภาพและเสียง ตลอดจนเป็นสื่อที่มีต้นทุนในการผลิตสูง นอกจากนี้ ในฐานะที่ผู้วิจัยเคยปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้สื่อข่าวโทรทัศน์มากระยะหนึ่ง ทำให้มีโอกาสสัมผัสถึงประสบการณ์ตรงของผลประโยชน์พิเศษในวิชาชีพ และเกิดความสงสัยในมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ปฏิบัติงานข่าวโทรทัศน์ จึงต้องการหาคำตอบของมาตรฐานทางวิชาชีพดังกล่าวผ่านทางการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ปัญหานำวิจัย

1. การตัดสินใจเชิงจริยธรรมของผู้ปฏิบัติงานข่าวโทรทัศน์ในประเด็นขัดแย้งทางผลประโยชน์เป็นอย่างไร

2. สิ่งที่เป็นตัวกำหนดวิธีการตัดสินใจเชิงจริยธรรมในประเด็นขัดแย้งทางผลประโยชน์ของผู้ปฏิบัติงานชาวโทรทัศน์คืออะไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของผู้ปฏิบัติงานชาวโทรทัศน์ในประเด็นขัดแย้งทางผลประโยชน์
2. เพื่อศึกษาถึงสิ่งที่เป็นตัวกำหนดวิธีการตัดสินใจเชิงจริยธรรมในประเด็นขัดแย้งทางผลประโยชน์ของผู้ปฏิบัติงานชาวโทรทัศน์

ข้อสันนิษฐานเบื้องต้น

1. ผู้ปฏิบัติงานชาวโทรทัศน์ใช้หลักเกณฑ์ที่แตกต่างและหลากหลายในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม ในประเด็นขัดแย้งทางผลประโยชน์
2. ความหมิ่นเหม่ทางจริยธรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญที่กำหนดการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของผู้ปฏิบัติงานชาวโทรทัศน์

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลจากผู้ปฏิบัติงานชาวโทรทัศน์ทั้ง 6 สถานีในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นสถานีโทรทัศน์ที่ไม่คิดค่าบริการ (Free TV) ได้แก่

1. สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท.
2. สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5
3. สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7
4. ฝ่ายชาวโทรทัศน์ สำนักข่าวไทย องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย
5. สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11
6. สถานีโทรทัศน์ไอทีวี ทิวส์เรี

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของผู้ปฏิบัติงานชาวโทรทัศน์ผ่านทางสถานการณ์สมมุติที่กำหนดขึ้น ไม่ใช่การตัดสินใจจากเหตุการณ์จริง
2. กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลไม่ครอบคลุมถึงผู้สื่อข่าวท้องถิ่นของสถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ ในต่างจังหวัด

3. การเก็บข้อมูลจะไม่นับรวมสายข่าวต่างประเทศ เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานข่าวสายต่างประเทศมักปฏิบัติหน้าที่ภายในสำนักงานแปลข่าวจากสำนักข่าวต่างประเทศเป็นหลัก ไม่ได้ออกไปปฏิบัติหน้าที่นอกสถานที่เป็นประจำเหมือนกับสายข่าวอื่น ๆ

4. การเก็บข้อมูลไม่ครอบคลุมถึงผู้ปฏิบัติงานข่าวโทรทัศน์ในสายข่าวบันเทิงได้ครบในสถานีโทรทัศน์ทุกแห่ง เนื่องจาก สถานีโทรทัศน์วิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ไม่มีการรายงานข่าวบันเทิง และสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ได้ให้เอกชนรายอื่นเช่าช่วงเวลาผลิตรายการข่าวบันเทิง ซึ่งไม่ได้สังกัดในฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์โดยตรง

5. ภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันอาจส่งผลให้ผลประโยชน์ที่แหล่งข่าวเสนอให้ลดน้อยลงบ้างเมื่อเทียบกับช่วงที่เศรษฐกิจกำลังขยายตัว

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ปฏิบัติงานข่าวโทรทัศน์ หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ประจำกองบรรณาธิการของฝ่ายข่าวในสถานีโทรทัศน์ที่ไม่คิดค่าบริการ โดยเป็นผู้ที่เคยหรือออกไปปฏิบัติหน้าที่นอกสถานที่เป็นประจำแล้วเขียนบทข่าว รายงานสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อออกอากาศ หรือผู้ที่มีส่วนในกระบวนการคัดเลือกข่าวไปสู่ผู้ชมผ่านทางสื่อโทรทัศน์ ได้แก่ ผู้ช่วยบรรณาธิการ บรรณาธิการข่าว และผู้สื่อข่าว ในสายข่าว การเมือง เศรษฐกิจ สังคม อาชญากรรม ราชสำนัก กีฬา และบันเทิง

ผลประโยชน์ หมายถึง สิ่งที่แหล่งข่าวเสนอให้แก่ผู้ปฏิบัติงานข่าวโทรทัศน์ในการไปทำข่าวแต่ละครั้งหรือในโอกาสพิเศษ โดยที่ผู้ปฏิบัติงานข่าวโทรทัศน์ไม่ได้คาดคิดมาก่อน

ประเด็นขัดแย้งทางผลประโยชน์ หมายถึง สภาวะที่แหล่งข่าวเสนอผลประโยชน์ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานข่าวโทรทัศน์ โดยที่ผู้ปฏิบัติงานข่าวโทรทัศน์ต้องเผชิญกับความยากต่อการตัดสินใจในการเลือกระหว่างการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม

การตัดสินใจเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่ผู้ปฏิบัติงานข่าวโทรทัศน์ตัดสินใจรับหรือปฏิเสธผลประโยชน์ที่แหล่งข่าวเสนอให้ โดยอาศัยหลักเกณฑ์ต่าง ๆ มาประกอบการตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผล และสามารถอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจหรือยอมรับได้

ความหมิ่นเหม่ทางจริยธรรม หมายถึง ความยากง่ายต่อการตัดสินใจเชิงจริยธรรมหรือความล่อแหลมต่อสภาวะที่ผู้ปฏิบัติงานข่าวโทรทัศน์จะตัดสินใจในเรื่องผลประโยชน์อย่างขาดการพิจารณาถึงจริยธรรมอันดีที่พึงจะเป็น ในงานวิจัยนี้จัดลำดับความเข้มข้นของความหมิ่นเหม่ออกเป็น 2 ระดับ คือ มากและน้อย

ประเภทของผลประโยชน์ หมายถึง ชนิดของสิ่งต่าง ๆ ที่แหล่งข่าวเสนอให้แก่ผู้ปฏิบัติงานข่าวโทรทัศน์ โดยในการศึกษาค้างนี้แบ่งออกเป็น ผลประโยชน์ประเภทที่ไม่ใช่เงิน ได้แก่ สิ่งของหรือสิทธิพิเศษ และผลประโยชน์ประเภทเงิน

โอกาสตามเทศกาล หมายถึง ช่วงเวลาพิเศษหรือวันสำคัญที่คนไทยส่วนใหญ่ นิยมให้ของขวัญหรือของกำนัลเพื่อสร้างสัมพันธ์ไมตรีหรือความสุขแก่ผู้รับอย่างมีกาลเทศะหรือมีความสอดคล้องของเหตุการณ์ ในการศึกษาครั้งนี้ใช้เทศกาลปีใหม่ และงานแต่งงานมาเป็นตัวแทนของเทศกาล

โอกาสในงานข่าวที่มีความขัดแย้ง หมายถึง ประเด็นข่าวที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่ง มีคู่กรณีตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป กล่าวหาว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกระทำผิด และต่างก็พยายามชี้แจงแสดงความบริสุทธิ์ของตนผ่านสื่อมวลชน ทั้งนี้ยังไม่มี การตัดสินที่ชัดเจนจากผู้ที่มีอำนาจ เช่น การที่ข้าราชการถูกกล่าวหาว่ารับสินบน

การตีความหมายเชิงประจักษ์ หมายถึง การที่ผู้ปฏิบัติงานข่าวโทรทัศน์ตีความถึงผลประโยชน์ที่แหล่งข่าวนำเสนอให้ ด้วยการทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ว่าเป็นการให้เพื่อเป็นสินน้ำใจหรือสินบน

สินน้ำใจ หมายถึง ผลประโยชน์ที่ผู้ปฏิบัติงานข่าวโทรทัศน์เห็นว่าแหล่งข่าวเสนอให้โดยไม่หวังผลตอบแทนตามกรอบของวัฒนธรรมไทย

สินบน หมายถึง ผลประโยชน์ที่ผู้ปฏิบัติงานข่าวโทรทัศน์เห็นว่าแหล่งข่าวเสนอให้แล้วหวังผลตอบแทนด้วยการเสนอข่าว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงแบบแผนการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของผู้ปฏิบัติงานข่าวโทรทัศน์ในประเด็นขัดแย้งทางผลประโยชน์
2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการตัดสินใจเชิงจริยธรรมในประเด็นขัดแย้งทางผลประโยชน์ของผู้ปฏิบัติงานข่าวโทรทัศน์
3. อาจใช้เป็นแนวทางในการศึกษาและการกำหนดมาตรฐานทางวิชาชีพแก่ผู้ปฏิบัติงานข่าวโทรทัศน์ต่อไปในอนาคต